

F.t.l. vedr. retsplejeloven

ke som domsmænd eller som nævninger, har i de senere år været genstand for debat både i offentligheden og i fagkredse. Også i folketingsret har spørgsmålet været drøftet ved flere lejligheder. Spørgsmålet om nævningetingets kompetence blev bl.a. drøftet i folketingsret i forbindelse med gennemførelsen af lov nr. 256 af 27. maj 1981 om ændring af straffelovens bestemmelser om voldtægt, røveri og brandstiftelse. Disse ændringer, som blev gennemført på grundlag af straffelovrådets forslag i betænkning nr. 914/1980, tog sigte på en opspaltning af strafferammerne for de pågældende forbrydelser med henblik på at tilpasse disse til det gældende strafudmålingsniveau. Lovændringen medførte som en konsekvens, at sager om voldtægt, røveri og brandstiftelse i de ukvalificerede tilfælde skulle behandles som domsmands-sager i stedet for som tidligere ved nævningeting.

Under debatten i folketingsret blev der givet udtryk for et ønske om, at spørgsmålet om lægmandselementets – nævningers og domsmænds – betydning og indplacering i retsplejen måtte blive taget op til generel vurdering i justitsministeriet. I forbindelse med drøftelserne i folketingsret gav den daværende justitsminister udtryk for, at spørgsmålet om nedsættelse af antallet af landsdommere, der medvirker ved behandlingen af domsmands-sager, ville indgå i disse overvejelser. Der henvises til FT 1980–81, sp. 11481. Drøftelserne i folketingsret i forbindelse med straffelovsændringen i 1981 er nærmere omtalt i betænkningen nr. 994/1983, side 68ff.

Med henblik på en samlet gennemgang og vurdering af spørgsmålet om behovet for ændringer af anvendelsesområdet for domsmænd og nævninger anmodede justitsministeriet i december 1982 retsplejerådet om en udtalelse. Rådets udtalelse foreligger nu i form af en betænkning nr. 994/1983.

2.2. Efter *de gældende regler* i retsplejelovens § 688 medvirker *domsmænd* ved behandlingen af statsadvokatsager ved byretterne. Retten suppleres i disse sager af 2 domsmænd. Domsmænd medvirker dog ikke i sager, som fremmes som tilståelses-sager efter retsplejelovens § 925.

Der medvirker ikke lægdommere ved behandlingen af politisager. En særegen, men praktisk betydningsfuld undtagelse, er dog sager om spirituskørsel, der efter færdselslovens § 119, stk. 3, behandles som sager, der påtales af statsadvokaten, såfremt der er spørgsmål om ubetinget frakendelse af førerretten.

Spørgsmålet om, hvorvidt der skal medvirke lægdommere, er således efter de gældende regler

afhængig af påtalekompetencens placering inden for anklagemyndigheden. Sondringen mellem politisager og statsadvokatsager fremgår af retsplejelovens § 721. Efter denne bestemmelse er det hovedreglen, at lovovertrædelser, for hvilke loven ikke, bortset fra gentagelsestilfælde, hjemler anden straf end bøde eller hæfte, skal behandles som politisager. Der findes dog både i retsplejeloven og ikke mindst i særlovgivningen undtagelser fra hovedreglen. Navnlig således at en lang række sager, uanset om strafferammen indeholder fængsel, behandles som politisager og dermed også uden domsmænd.

I det samtidig hermed fremsatte lovforslag om ændring af retsplejeloven foreslås en række yderligere straffelovsovertrædelser overført fra statsadvokaternes til politimestrenes påtalekompetence. Efter forslaget vil de pågældende sager imidlertid i øvrigt skulle behandles efter reglerne om statsadvokatsager, det vil sige bl.a. under medvirken af domsmænd.

Ved landsretten (under anke) medvirker domsmænd i de sager, i hvilke byrettens afgørelse er truffet under medvirken af domsmænd, samt i de sager, som er fremmet efter retsplejelovens § 925 (tilståelses-sagerne). Landsretten sammensættes i domsmands-sagerne af 3 domsmænd og 3 juridiske dommere. Rettens juridiske dommere og domsmændene afgør i forening såvel skyldsspørgsmålet som sanktionsvalg og strafudmåling.

Domsmandsordningen blev gennemført ved lov nr. 112 af 7. april 1936, og de gældende regler om anvendelsesområdet for domsmænd har ikke tidligere været genstand for almindelig revision. Om forarbejderne til bestemmelserne henvises til betænkning nr. 994/1983, side 25ff.

Nævninger deltager efter retsplejelovens § 687, stk. 1, i behandlingen af sager, som angår en forbrydelse, for hvilken loven hjemler straf af fængsel i 8 år eller derover. Efter de gældende regler er det således forbrydelsens strafferamme, der normalt er afgørende for, om sagen skal behandles ved nævningeting. Visse tekniske og komplicerede sager om økonomisk kriminalitet er dog undtaget fra nævningebehandling. Dette gælder således sager om overtrædelse af straffelovens §§ 172, 173 og 286, stk. 2. Som nævningesager behandles endvidere sager om overtrædelse af straffelovens § 238 samt sager, der rejser sig af politiske lovovertrædelser.

Bortset fra sager om politiske lovovertrædelser behandles sager dog ikke ved nævningeting i tilfælde, hvor retsplejelovens §§ 925 eller 925 a om